

ביאור מהרש"א

מסכת פסחים

פרק מי שהי'

צב: עד צט.

מפתח

דף צב:	3
תד"ה אלו פטורין	3
תד"ה הכא נמי אונן	5
דף צג:	8
רש"י ד"ה הא רב יהודה ור"ש דאמרי רשות	8
תד"ה ה"ג בכל ובא"ד תרוייהו חזי בשעת אכילה	9
תד"ה דאי בעי למיעבד	13
תד"ה אלא למה נאמר דרך רחוקה	16
דף צד:	18
תד"ה וקאמרת שוחטין	18
דף צד:	20
תד"ה כל היישוב	20
דף צד:	23
תד"ה ואין דרך	23
תד"ה מה להלן	25
דף צה:	26
תד"ה לא תוציא	26
דף צה:	28
תד"ה פסח שני	28
תד"ה טעון לינה	30
דף צו:	31
רש"י ד"ה מה להלן וד"ה שיהו	31
תד"ה אבל אתה	34
דף צו:	36
רש"י ורוב תוספות לסוגיית פסח אבוד מדף צו: לדף צז: כמבואר במהרש"א	36
תד"ה קודם שחיטת הפסח ירעה	43
דף צז:	45
תד"ה וכללא הוא	45
תד"ה ורועה	47
דף צז:	49
תד"ה המפריש	49
תד"ה ויביא בדמ' שלמים	50
דף צח:	51
רש"י ד"ה שמע מינה יש דיחוי בדמים	51
רש"י ד"ה הפסח שנתערב בג' זבחים	53
תד"ה וש"מ יש דיחוי בדמים	54
דף צח:	55
רש"י ד"ה שלהן יוצא לבית השריפה ותד"ה ופטורין	55

דף צב:

תד"ה אלו פטורין

(1) הקדמה

(א) חלק א'

- (i) כ"ע סבירא להו דלאחר הזאה וטבילה לטמא מת בשביעי שלו וטבילה לטמא שרץ
- (ii) מצי למייתי פסחו ע"י אחר
- (iii) אע"פ דטבול יום הוא עד הערב שמש

(ב) חלק ב'

- (i) כ"ע ס"ל דטמא מת בששי שלו
 - (ii) לא זו בלבד דלא טעון פסח ראשון ואינו בכרת על שלא הביאו
 - (iii) אלא אף זו דלא מצי למייתי פסחו ע"י אחר ואם זרק לא הורצה
- (1) משום דעדיין לא נשלמו ימי טהרתו ולא יוכל למיכל פסחו לאורתא
- (2) ואין מביאין פסח אלא "לפי אכלו" כלומר למאן דחזי למיכל לאורתא

(ג) חלק ג'

(i) שאלה

(1) האם מביאין פסח

(א) לטמא מת בשביעי שלו לפני שהזהה וטבל

(ב) ולטמא שרץ לפני שטבל

(2) כלומר ה"אם שוחטין וזורקין לטמא שרץ"

(ii) תשובה

(1) רב ס"ל כר' יצחק

(א) דאותן "אנשים אשר היו טמאים וכו' ולא יכלו לעשות את הפסח ביום ההוא"

(ב) ושלא שחטו וזרקו עליהן

(i) בטמאי מת בשביעי דלהון משתעי

(ii) ומסתבר דטמאי שרץ דכוותן

(2) אותן דפליגי ארב

(א) ס"ל דשוחטין וזורקין אטמא מת בשביעי שלו ואטמא שרץ

(ב) ודאותו קרא בטמא מת בששי שלו משתעי

(ד) חלק ד'

(i) תוספות דף צ: ד"ה שחל שביעי שלו

(1) קשיא

(א) אי בטמא מת בשביעי שלו מישתעי קרא

(ב) למה אמר להם משה לאותן אנשים לדחות לפסח שני

(ג) יטבלו בו ביום וישחטו עליהם

(2) תירוץ

(א) כן עשו לבסוף

(ב) אבל בשעה ששאלו למשה עדיין לא טבלו

(ג) ואמר להם משה אי לא תטבילו היום תידחי לפסח שני

(2) משנה (כמבואר בתוספות)

(א) מי שה' טמא בפסח ראשון לא מצי למיעבד פסח ראשון ומביא פסח שני במקומו

(ב) ואינו בכרת אף אי לא מביא פסח שני

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) על איזה "טמא" קאי מתניתין דלא מצי למיעבד פסח ראשון

(ב) תירוץ

(i) למ"ד דשוחטין וזורקין על טמא שרץ

(1) לא מצי איירי אלא בטמא מת בששי שלו

(ii) למ"ד אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ

(1) קמיירי אף בטמא שרץ וטמא מת בשביעי שלו

(ג) קשיא

(i) למ"ד אין שוחטין על טמא שרץ וטמא מת בשביעי שלו

(ii) ניהא דקתני במתניתין דלא עביד

(iii) אבל תיקשי דליחייב בכרת דהא מצי טביל ולאכול לאורתא

(ד) תירוץ

(i) מוכרח דמתניתין ס"ל שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(ii) ו"טמא" דמתניתין משמעו טמא מת בששי שלו דלא חזי למיכל לאורתא

(iii) ואינו בהכרת דמאי הוי ל' למיעביד

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) תוספות בדף צ: בתירוצם דהבאנו לעיל

(1) דאמר להו משה להני דבשביעי לטהרתן הויין

(א) "דאי לא תטבילי תדחי לפסח שני"

(2) אמאי לא הוסיף "ותהיו בכרת"

תד"ה הכא נמי אונן

(1) משנה

(א) רישא

- (i) מי שלא הביא פסח ראשון מחמת טומאתו או שהי' בדרך רחוקה
- (ii) מביא פסח שני במקומו
- (iii) ואינו בכרת על שלא הביא פסח ראשון

(ב) סיפא

- (i) מי שלא הביא פסח ראשון בשוגג או באונס
- (ii) מביא פסח שני במקומו
- (iii) ואיתל' בכרת שלא הביא פסח ראשון
- (iv) {עיי' דף צג: אי מיפטר בכרת כשמביא פסח שני}

(ג) גמרא

(i) רב נחמן

- (1) מי שהי' בדרך רחוקה חס רחמנא עלי' לא להצריכו להביא פסח ראשון ע"י אחר
- (2) ברם לא דחי' רחמנא מלמייתי פסחו
- (3) והלכך

- (א) היכא דמצי למיכל לאורתא דלא מיפסל קרבנו מצד לפי אכלו
- (ב) אי עביד ע"י אחרים הורצה ותבא עליו ברכה

(ii) רב ששת

- (1) אי עביד ע"י אחרים לא הורצה אף היכא דמצי למיכל לאורתא

(ד) קשיא לשיטת רב ששת

- (i) כתיב ברישא דמתניתין "מי שהי' טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון"
 - (1) כלומר "אם לא הביא את הראשון"
 - (2) מכלל דמצי למיעבד את הראשון ע"י אחר
- (ii) והאי "מכלל" אין לאוקמי' אטמא דבטמא לכ"ע אי עביד לא הורצה
- (iii) ומוכרח דהאי "מכלל" דאי עביד הורצה קאי על מי שהי' בדרך רחוקה

(ה) תירוץ

- (i) הגם דברישא לא אידכור אלא טמא ובדרך רחוקה
- (ii) ואונן לא כתיב בהדיהו
- (iii) אפ"ה משתעי נמי רישא באונן

- (1) למילף דמצי להביא פסחו ע"י אחרים
- (2) ודאינו בכרת אי לא הביא ע"י אחרים

(iv) והאי

(1) "מכלל" דשמעת מיני' דאי עביד הורצה

(2) קאי אאונן

(א) דשאני מבדרך רחוקה

(ב) דלאונן ליכא היקש לטמא למיגמר מיני' דאי עביד לא הורצה

(ו) והא ראי' דבמתניתין איירי אף באותן דלא אידכרי בהדיא

(i) דבסיפא כתיב "שגג או נאנס ולא עשה את הראשון" יעשה את השני

(ii) והכא נמי יכולנו לדקדק "מכלל" דאי בעי מצי למיעבד פסח ראשון

(iii) והשתא

(1) על שוגג או אונס ליכא למימר האי "מכלל" דמצי למיעבד ראשון

(2) דהרי אמרת דלא הביאו מחמת ששגגו או נאנסו

(iv) ומוכרח דקתני מזיד בהדייהו בסיפא הגם דלא אידכור

(1) והאי מזיד הנהו דמצי למיעבד ראשון

(ז) רב אשי מוסיף דהאי ובכרת דבסיפא

(i) בפשיטות דלא קאי אשוגג או אונן

(ii) ומוכרח דקאי אמזיד

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) נקבל דאונן מצי למיעבד פסח ראשון ע"י אחרים

(ii) אבל תיקשי למה לה למתניתין לעסוק באונן כדין בפני עצמו

(iii) הרי אותו אונן דלא הביא פסח ראשון

(1) אי בשוגג לא הביא הרי דינו כשוגג דפטור מכרת ומאי נ"מ דג"כ אונן הוי

(2) ואי במזיד לא הביא לא שאני דיני' ממזיד בעלמא דבכרת הוא

(ב) תירוץ

(i) באונן מזיד קמשתעי

(ii) וקמ"ל דאכך שאני דיני' ממזיד בעלמא

(iii) דאונן מזיד אינו בכרת דנקטינן דנתעצל מחמת מררותי'

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) האיך קס"ד להו לתוספות לאוקמי' האי באונן בשגגה

(ii) הרי באותו אונן ליכא למימר דמצי עביד דהרי מחמת שגגתו לא הביא

(iii) וא"כ לא מצי לרב ששת לאוקי האי מכלל-דמצי-עביד אאונן

(ב) תירוץ

(i) צדקו אותן ספרים דלא גרסי בתוספות האי חלוקה ד"אי שוגג הוי"

דף צג.

רש"י ד"ה הא רב יהודה ור"ש דאמרי רשות

(1) גמרא

(א) ברייתא

(i) אלו שעושיין את השני הזבות והמצורעות

(ב) קשיא

(i) אשה בשני מי מחייבא

(ii) והתניא "אלו עושיין את השני" ולא קתני זבות ויולדות

(ג) תירוצין

(i) לא קשיא

(1) ברייתא ראשונה אתיא כר' יוסי דאמר נשים מחייבי בשני

(2) ברייתא שני' אתיא כר' יהודה ור' שמעון דאמרי נשים בשני רשות

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(i) ר' שמעון ס"ל בדף צא: דנשים בשני אינן אפילו טפילות

(ii) הרי דאין להן רשות להביא בשני

(iii) והא ראי'

(1) דבדף צא: מוקי לה לברייתא אחרת דנשים בשני רשות

(2) כר' יהודה ולא כר' שמעון

תד"ה ה"ג בכל ובא"ד תרוייהו חזי בשעת אכילה

בסיוע אליעזר מנחם פאלגער

(1) "... איש איש כי יהי' טמא לנפש או בדרך רחוקה... ועשה פסח [שני] לד'"

(2) גמרא

(א) רישא דמתניתין

(i) מי שלא הביא פסח ראשון מחמת טומאתו או שהי' בדרך רחוקה

(ii) מביא פסח שני במקומו

(iii) ואינו בכרת על שלא הביא פסח ראשון

(ב) משנה דף צג:

(i) איזו הוא דרך רחוקה

(1) מן המודיעים ולחוץ דברי ר' עקיבא

(2) מאיסקופת העזרה ולחוץ דברי ר' אליעזר

(ג) עולא ורב יהודה פליגי בביאורו דמן המודיעים ולחוץ

(i) עולא

(1) איזהו דרך רחוקה

(א) כל שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה

(ב) הגם דחזי למיכל כשנכנס לאורתא

(ii) רב יהודה

(1) כל שאינו יכול ליכנס בשעת אכילה

(2) שאלה

(א) לרב יהודה האם מיקרי דרך רחוקה

(ב) כשמהית יכול ליכנס בשעת אכילה ע"י בסוסים ופרדים

(3) תשובה

(א) דרשינן מ"ובדרך לא הי'" דבאופן זו נמי מיקרי בדרך רחוקה

(ד) קבענו בעמוד 4 דמשנה דידן ס"ל

(i) דשוחטין וזורקין אטמא שרץ ואטמא מת בשביעי שלו

(ii) ואותו "טמא" דקרא דאינו מביא פסח ראשון הנו טמא מת בששי שלו דלא חזי למיכל לאורתא

(ה) וגם קבענו דלמ"ד דאין שוחטין וזורקין אטמא שרץ ואטמא מת בשביעי שלו

(i) דאותו "טמא" דקרא הנו טמא שרץ וטמא מת בשביעי שלו הגם דחזי למיכל לאורתא

(ו) ועוד קבענו בעמוד 3 דאם הקריבו קרבן לאותו "טמא" לא הורצה

(ז) רב ששת

(i) אם הקריבו לבדרך רחוקה ע"י אחרים לא הורצה

- (ii) דמידחי דחייל' רחמנא כטמא
- (ח) רב נחמן
- (i) הגם דבהקריבו לטמא לא הורצה
- (1) אם הקריבו ל"בדרך רחוקה" הורצה
- (2) דחס עלי' שלא להצריכו להביא פסח
- (3) ולא דחייל' רחמנא
- (ט) תוספות דף צב: ד"ה ורב נחמן
- (i) קשיא
- (1) אי אמרת בשלמא דרב נחמן ס"ל כעולא
- (א) דחזי למיכל לאורתא
- (ב) מובן דאם עביד לא פסול מצד לפי אכלו
- (2) אלא אי סבר כרב יהודה
- (א) הרי לא חזי למיכל לאורתא וליפסל מצד לפי אכלו
- (ii) תירוץ
- (א) הגם דס"ל רב נחמן כרב יהודה
- (ב) ולא יכול ליכנס בשעת אכילה בדרך מצוי'
- (ג) מ"מ חזי לאכילה מיקרי
- (i) דיכול ליכנס בלילה בסוסים ופרדים
- (3) תד"ה ה"ג (כמבואר במהרש"א)
- (א) כדי להסתייע נגד ר' אליעזר דריש ר' עקיבא לקרא ד"טמא לנפש או בדרך רחוקה" בהיקש
- (i) מה טמא דאין סיפק בידו לעשות ואינו עושה מחמת **טומאתו**
- (ii) כך בדרך רחוקה דאין סיפק בידו לעשות ואינו עושה מחמת **ריחוק דידי'**
- (iii) ולא סגי בהא דעומד מחוץ לאיסקופת עזרה
- (ב) קשיא לרב נחמן
- (i) מלשונו דר' עקיבא "ואינו עושה" מוכח
- (1) דמהיקש זו קא יליף ר' עקיבא
- (ii) לא זו בלבד
- (1) ד"בדרך רחוקה" צריך ריחוק מקום ממש בדומה לטומאה ממש דטמא
- (iii) אלא אף זו
- (1) דאם זרק לא הורצה "בדרך רחוקה" בדומה לטמא דאם זרק לא הורצה
- (ג) תירוץ לרב נחמן
- (i) חלק א'
- (1) ר"ע דס"ל דאין שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(א) והלכך טמא דמשתעי בי' קרא טמא שרץ הוא דחזי למיכל לאורתא

(ב) ודרך רחוקה דומה לטמא דדרך רחוקה נמי חזי למיכל לאורתא

(i) או דס"ל כעולא

(ii) או דס"ל כרב יהודה ואפ"ה חזי לאכילה מיקרי

1. דיכול ליכנס בשעת אכילה בסוסים ופרדים

(ג) והלכך מקיש טמא לבדרך רחוקה

(i) למילף דגם בדרך רחוקה לא הורצה

(2) משא"כ לרב נחמן דס"ל שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(א) והלכך טמא דמשתעי בי' קרא טמא מת בששי שלו

(i) דלא חזי למיכל לאורתא

(ב) והלכך לא דמי לבדרך רחוקה דחזי למיכל לאורתא

(i) או דס"ל כעולא

(ii) או דס"ל כרב יהודה ואפ"ה חזי לאכילה מיקרי

(ג) והלכך לית להקישן ולית למילף מטמא דאם עביד לא הורצה

(4) גמרא דף צג:

(א) רב יהודה אית לי' דאין שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(ב) והלכך

(i) כדביארנו לר' עקיבא

(ii) מוכרח דרב יהודה אוקמי' להאי "טמא" דקרא

(1) לטמא שרץ ולטמא מת בשביעי שלו דחזי למיכל לאורתא

(5) תוספות בדף צד. בד"ה לרב יהודה

(א) קשיא לרב יהודה

(i) אמאי לא מקיש רב יהודה דרך רחוקה לטמא למילף מינה שיטת עולא

(ii) דכמו דטמא חזי למיכל לאורתא

(iii) כך דרך רחוקה חזי למיכל לאורתא

(1) דאינו רחוק אלא בשעת שחיטה ויכול ליכנס בשעת אכילה

(ב) תירוץ

(i) טמא שרץ ובדרך רחוקה אינן דומין אהדדי אף אי סבירא לך כעולא

(ii) דשאני טמא שרץ

(1) דמיצריך למיטבל לפני אכילתו

(iii) מבדרך רחוקה

(1) דאינו חסר כלום אלא ביאה בעלמא

(iv) והלכך מצד היקש דידהו אין להפיק כלום לגבי פלוגתת עולא ורב יהודה

(v) ולהיפוך

- (1) מחמת אותה סברא דבדרך רחוקה אינו חסר כלום אלא ביאה בעלמא
- (2) מסתבר לי' לרב יהודה שלא לפוטרו מכרת אלא בהרחקה עד שעת אכילה

(ג) קשיא

(i) א"כ אמאי קא מקישן ר' עקיבא

(ii) הרי אמרת דשונין הן

(ד) תירוצ

(i) הגם דלא דומין כולי האי

(ii) אפ"ה מאחר דנקטינן דבדרך רחוקה לא חזי בשעת אכילה

(iii) מקישין

(1) טמא שרץ דלא חזי בשעת שחיטה ומיצריך טבילה

(2) לבדרך רחוקה לרב יהודה דהגם דלא חזי למיכל אף לאורתא

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא תרצו

(1) דאכן מקישין טמא לבדרך רחוקה

(א) אף לשיטת רב יהודה דלא יכנס אף בשעת אכילה

(2) דגם לשיטתו' מיקרי חזי למיכל לאורתא

(א) דהרי יכול ליכנס בסוסים ופרדים

(3) ונייחא לן בזה דלרב יהודה אליבא דר"ע מקישין טמא ודרך רחוקה לכל מילי

תד"ה דאי בעי למיעבד

(1) משנה

- (א) מי שהי' טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון יעשה את השני
- (ב) שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה את השני
- (ג) קשיא
- (i) א"כ למה נאמר טמא או שהי' בדרך רחוקה
- (ד) תירוץ

- (i) דאלו (טמא ובדרך רחוקה ושגג ונאנס) פטורין מהכרת
- (ii) ואלו (מפרשין בגמרא דאמזיד קאי) חייבין בכרת

(2) ברייתא

- (א) אלו שעושין את השני הזבין ומצורעין וכו' וטמא ושהי' בדרך רחוקה
- (ב) קשיא
- (i) מאחר דאפילו מזיד מביא פסח שני
- (ii) למה איצטריך לקרא למיגמר דטמא מביא פסח שני
- (ג) תירוץ

- (i) למילף דאי בעי למיעבד בראשון לא שבקינן לי'
- (ii) כלומר דאי עביד לא הורצה

(ד) קשיא

- (i) למה נאמר דרך רחוקה

(ה) תירוץ

- (i) לפוטרו מן הכרת אם לא עשה

(3) תוספות

(א) חלק א'

- (i) מדכתיב בדרך רחוקה לפוטרו מן הכרת אם לא עשה
- (ii) משמע דאי עביד הורצה
- (iii) דאי אמרת לא הורצה הול"ל דלא הורצה ואנא ידענא דפטור מכרת

(ב) חלק ב'

- (i) בעמוד 10 קבענו דלמ"ד בדרך רחוקה אם זרק הורצה
- (ii) מוכרח דס"ל שוחטין וזורקין אטמא שרץ
- (iii) {עיי' רש"ש דציון הנדפס בתוספות לדף פא. שיבוש}

(ג) חלק ג'

- (i) בעמוד 4 קבענו דלמ"ד שוחטין וזורקין אטמא שרץ

- (ii) האי "טמא" דקרא בטמא מת בששי שלו משתעי דלא חזי למיכל לאורתא
- (ד) חלק ד'
- (i) בעמוד 3 קבענו דגם בלא דחיי' מקרא ד"טמא" ידענא
- (1) דטמא מת בששי שלו אי עביד ע"י אחרים דלא הורצה
- (2) דמדלא חזי למיכל לאורתא מיפסיל וקרבנו מצד לפי אכלו
- (ה) קשיא
- (i) א"כ היאך קס"ד דצריכין לקרא ל"טמא" למילף
- (1) דדחיי' קרא ודאי בעי למיעבד לא שבקינן לי' ולא הורצה
- (ii) הרי כבר ידענא להני דיני מצד לפי אכלו
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אמאי לא דייקי דברייתא ס"ל שוחטין וזורקין
- (ii) מאותו טעם דביארנו במשנה בעמוד 4 כלומר ממאי דפטור מהכרת
- (ב) תירוץ
- (i) דיכול להיות דאותו פטור מכרת בברייתא לא קאי אלא על דרך רחוקה ולא אטמא
- (ii) משא"כ במשנה דקתני ופטורין בלשון רבים ומוכרח דקאי נמי אטמא
- (ג) קשיא
- (i) במשנה אמאי לא דייקי בתוספות דס"ל שוחטין וזורקין
- (ii) מאותו דיוק דדייקי בברייתא
- (iii) כלומר ד"פטור מכרת" משמע דאם זרק הורצה וכו'
- (ד) תירוץ
- (i) במשנה איכא למימר דלא הורצה
- (ii) ואל תדייק מהא דכתיב פטורין מכרת מכלל דאם זרק הורצה
- (1) דיכול להיות דלא קתני פטורין מכרת ברישא אלא מדתני חייבין בכרת לאותן שבסיפא
- (iii) משא"כ בברייתא דלא קתני להנהו דחייבין והלכך מוכח מ"פטורין מהכרת"
- (1) דכוונתו דיכול לעשות ואי לא עשה פטור
- (5) ניהדר לקושית תוספות ונעיין עוד בתירוץ
- (א) קשיא
- (i) היאך קס"ד
- (1) דצריכין לקרא ל"טמא" למילף דדחיי' קרא
- (2) ודאי בעי למיעבד לא שבקינן לי' ולא הורצה
- (i) הרי כבר ידענא להני דיני מצד לפי אכלו
- (ב) תירוץ (כמבואר במהרש"א ועיין עוד בטבלא למטה)

- (i) תפרש לסוגיין ככה
- (1) קשיא
- (א) למה נאמר טמא ולמה נאמר דרך רחוקה
- (2) תירוץ
- (א) תרוייהו להפטר מכרת אתי
- (ii) ואהא מקשיין בגמרא
- (1) משמע מדברך דטמא דבעי למיעבד עביד דאל"ה פשיטא דפטור מכרת אי לא עביד
- (2) ותיקשי דהרי בטמא מת בשישי שלו עסקינן דלא חזי לאורתא
- (3) ואי שבקת לי' למיעביד מיפסל קרבנו מצד "לפי אכלו"
- (iii) ותירצו בגמרא
- (1) לא איצטריך להפטר מכרת אלא לבדרך רחוקה
- (iv) קשיא
- (1) הרי נשארנו בקושיא דטמא למה לי
- (v) תירוץ
- (1) לאשמעינן דאיש נדחה ואין צבור נדחה

לשונם בגמרא	ביאורו אליבא דתוספות
קשיא -- למה נאמר טמא	קשיא -- למה נאמר טמא וכו' כלומר למה נאמר טמא ובדרך רחוקה
	תירוץ -- לפטור טמא ודרך רחוקה מכרת
תירוץ -- דאי בעי למיעבד בראשון לא שבקינן לי'	קשיא -- מכלל דבטמא נמי דאי עביד הורצה הרי אי בעי למיעבד לא שבקינן לי' דהרי קרבנן פסול מצד "לפי אכלו"
קשיא -- למה נאמר בדרך רחוקה	התחלת התירוץ -- צודק לא תירצתי לך אלא טעמא דכתיב דרך רחוקה
קשיא -- לפוטרו מן הכרת	משך התירוץ – והיינו לפוטרו מכרת
	תוספות -- והא דכתיב טמא למילף מאיש איש דצבור אינו נדחה

תד"ה אלא למה נאמר דרך רחוקה

(1) גמרא

(א) קשיא

(i) למה נאמר בקרא דרך רחוקה

(ב) תירוץ

(i) לפוטרו מן הכרת אם לא עשה

(2) גמרא דף צג.

(א) בגר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני ס"ל ר' נתן דלא מביא פסח שני

(ב) דאינו אלא תשלומין דראשון

(3) גמרא בדף צג:

(א) רב יהודה ס"ל אליבא דר' עקיבא

(i) דבדרך רחוקה משמעו

(ii) דרחוק כ"כ שאינו יכול ליכנס בשעת אכילה

(4) תוספות

(א) קשיא

(i) אמאי איצטריך למימר דפטור מכרת כשאינו יכול ליכנס בשעת אכילה

(ii) הרי לא שבקינן לי' להביא קרבן

(iii) דקבענו בעמוד 3 דבדלא חזי לאורתא

(1) מיפסל קרבנן מצד לפי אכלו

(iv) ומאחר דאי עביד לא הורצה פשיטא דפטור מכרת

(1) דמאי הוי לי' למיעבד

(ב) תירוץ רשב"א (כמבואר במהרש"א)

(i) לרב יהודה איצטריך למיכתוב בדרך רחוקה

(1) הגם דלא חזי לאורתא

(ii) דלא נימא כיון דלא חזי בראשון לא ליעביד בשני

(1) מטעם דשני תשלומין דראשון הוא כר' נתן

(2) דומיא דקטן שהגדיל בין ב' פסחים

(iii) קמ"ל דשני מיקרי תשלומין דראשון אע"ג דלא הוי חזי בראשון

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) תירצו בטיב אמאי איצטריך בדרך רחוקה לרב יהודה

(ii) אבל עדיין תיקשי דברייתא גופא מנמקת דאיצטריך לדרך רחוקה ליפטר מהכרת

(iii) ולא למילף דשני מיקרי תשלומין דראשון וכו'

(iv) ועדיין תיקשי מברייתא לרב יהודה

(ב) תירוץ

(i) מוכרח בלא זו דברייתא פליג ארב יהודה

(ii) דהוכחנו בעמוד 13 דברייתא ס"ל שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(iii) ולקמן בדף צד. קובעין דרב יהודה ס"ל דאין שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(ג) קשיא

(i) לענין אם שוחטין וזורקין אטמא שרץ ישנן תנאין דס"ל כרב יהודה

(1) ולא קשיא לן דרב יהודה פליג אברייתא בענין זו

(ii) משא"כ לענין ריחוק דרך רחוקה

(1) לא מצינו תנא דס"ל כרב יהודה דאינו יכול ליכנס בשעת אכילה

(2) ואכן תיקשי מברייתא לשיטת רב יהודה

דף צג:

תד"ה וקאמרת שוחטין

(1) הקדמה

(א) בעמוד 3 קבענו דלכ"ע שוחטין וזורקין לטבול יום

(ב) עוד ביארנו שם

(i) דמ"ד דס"ל דשוחטין וזורקין אטמא שרץ

(1) אוקמי' ל"טמא" דקרא בטמא מת בששי שלו דלא חזי למיכל לאורתא

(ii) ולמ"ד אין שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(1) אוקמי' ל"טמא" דקרא בטמא מת בשביעי שלו ובטמא שרץ דחזי למיכל לאורתא

(ג) עולא ס"ל

(i) דשוחטין וזורקין אטמא שרץ

(ii) ואיזה הוא דרך רחוקה כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה

(2) גמרא

(א) קשיא לעולא

(i) טמא שרץ דלא חזי בשעת שחיטה אמרת דשוחטין וזורקין עליו

(1) משום דחזי מיהת בשעת אכילה

(ii) ומאי שנא בדרך רחוקה דאמרת דאין שוחטין עליו

(1) מפני דאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה

(2) הגם דיכול ליכנס בשעת אכילה

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) תיקשי לי' לעולא אף אי סבירא לי' דאין שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(ii) דהרי לטבול יום ס"ל כ"ע מודי דשוחטין וזורקין עליו אע"פ שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה

(ב) תירוץ

(i) לאלומי פירכי' הוא דקאמר הכי

(4) מהרש"א חלק א'

(א) קשיא

(i) קושייתן בגמרא מטמא מבוססת אהיקישיא בין טמא לדרך רחוקה

(ii) והלכך טבול יום דליכא היקש בינו ובדרך רחוקה אין להקשות ממנו

(iii) והי לך קושייתן מטמא מצד היקש

(1) מאחר דס"ל לעולא דשוחטין וזורקין אטמא שרץ

(2) וקרא ד"טמא" אטמא מת בששי שלו קאי דלא חזי לאורתא

(3) נילף מינה דבדרך רחוקה נמי לא חזי לאורתא כשיטת רב יהודה

(iv) ואכן

(1) אי הוי ס"ל לעולא דאין שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(2) וקרא בטמא שרץ קאי ובטמא מת בשביעי שלו דחזי לאורתא

(א) כמו שביארנו בעמוד 4

(3) מובן להיפוך דעולא מביא מאותו היקישא סייעתא לשיטתי'

(א) דבדרך רחוקה נמי לא חזי אלא בשעת שחיטה

(5) מהרש"א חלק ב'

(א) בעמוד 11 הבאנו

(i) דלקמן בדף צד. מקשי תוספות

(1) דלרב יהודה דס"ל אין שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(2) תיקשי לי' דהיקישא מסייע לעולא כדאמרן

(ii) ומתרצי

(1) טמא שרץ ובדרך רחוקה אינן דומין אהדדי

(א) אף אי סבירא לך כעולא דלדרך רחוקה סגי בהרחקה בשעת שחיטה

(2) דשאני טמא שרץ

(א) דמיצריך למיטבל לפני אכילתו

(3) מבדרך רחוקה

(א) דאינו חסר כלום אלא ביאה בעלמא

(4) והלכך מצד היקש דידהו אין להפיק כלום לגבי פלוגתת עולא ורב יהודה

(iii) וא"כ

(1) אמאי אמרת דאותו היקישא הוי סייעתא לעולא אי הוי ס"ל אין שוחטין וזורקין אטמא שרץ

(ב) תירוץ

(i) יכול להיות דעולא פליג אהאי חילוקא וס"ל דדומין הן

דף צד.

תד"ה כל היישוב

1 מקורות

א) ברייתות

(i) כוש אחד מששים בעולם

(ii) כל היישוב כולו תחת כוכב אחד עומד

(iii) מן הארץ לרקיע מהלך 500 שנה

ב) מדרש

(i) כל העולם כולו שלישי ימים שלישי מדברות שלישי ישוב

ג) חגיגה דף יב.

(i) "על הארץ ולמקצה השמים"

(ii) אדם הראשון מן הארץ לרקיע ומסוף העולם עד סופו

(iii) הרי דמדת ארכו של עולם כמדת גבהו

ד) תמיד דף לב.

(i) זקני נגב ס"ל דגובה עולם יותר ממדת ארכו

(1) והא ראי'

(א) דאדם מביט בשמש כשהוא רחוק במזרח או במערב

(ב) ואינו יכול להביט בו כשהוא קרוב ולמעלה מראשו

(ii) חכמים אומרים

(1) "כגובה שמים מארץ וגו' כרחוק מזרח ממערב"

2 תוספות

א) חלק א'

(i) קשיא

(1) ברייתא דכל היישוב כולו תחת כוכב אחד יושב

(2) אין לישיבה במדרש דכל העולם כולו שלישי ימים שלישי מדברות שלישי ישוב

(3) דאליבא דאותו מדרש לא הי' להיות ברקיע אלא ג' כוכבים

(ii) תירוץ

(1) אוקינוס אין בכלל אותן ג' שלישיים

(2) ועולם כולל אוקינוס גדול הרבה יותר מג' פעמים אורכו דיישוב

ב) חלק ב'

(i) קשיא

(1) ברייתא דכל היישוב כולו תחת כוכב אחד יושב

- (2) אין לישיבה בברייתא דמן הארץ לרקיע מהלך 500 שנה
- (ii) דהרי בתמיד ס"ל חכמים דמזרח למערב כמו שמים לארץ
(1) וא"כ ממזרח למערב מהלך 500 שנה
- (iii) ואי כל הישוב תחת כוכב אחד עומד
(1) הרי אין מספר לכוכבים ולכל אחד אורך ישוב לעצמו
(iv) ומובן דמהלך מזרח למערב כמה אלפים שנה
- (ג) חלק ג'
(i) ברייתא דמהלך 500 שנה פליג אברייתא דכוש אחד מששים בעולם
(ii) דמהלך 500 שנה הרבה יותר מששים פעמים כוש
- (3) מהרש"א
(א) קשיא א'
(i) בחלק ב' אמאי קא סמכי אהאי דתמיד
(1) דזקני נגב פליגי ב' אחכמים
(ii) ולא קסמכי אהאי דחגיגה כמו שכתוב רש"י בדף צד:
(1) ודב' ליכא פלוגתא
- (ב) קשיא ב'
(i) לכאורה אין שייכות בין חלק ב' לחלק ג'
- (ג) קשיא ג'
(i) אמאי לא קמקשי
(1) מברייתא דכל הישוב תחת כוכב אחד עומד
(2) לברייתא דכוש
(3) דהרי כוכבים אין מספר הן וכל כוכב גדול אחד כחבירו
(4) ותחת כוכב אחד ישנו כל הישוב כולל כוש
(5) ואיך תוכל לומר דכוש בעצמו אחד מששים בעולם
- (ד) קשיא ד'
(i) מאחר דכבר אסיק אדעתין לתירוצא דאוקינוס
(ii) מאי קא קשיא להו בחלק ג' מברייתא ד500 שנה לברייתא דכוש
(iii) לימא
(1) דמהלך 500 שנה כולל אוקינוס
(2) והא דכתיב דכוש אחד מששים בעולם היינו לגבי עולם בלי אוקינוס
(iv) ואה"נ דלגבי עולם כולל אוקינוס דמהלכו 500 שנה הוי כוש פחות הרבה מאחד בששים
- (ה) תירוץ
(i) בחלק ב' כשמקשין מברייתא דכל הישוב כולו תחת כוכב אחד יושב

- (1) דמוכרח דאורכו של עולם יותר מ500 שנה
- (2) דהרי כוכבים אין מספר יש
- (א) לא קסמכי אהאי דחגיגה
- (ב) משום דהחל בתירוצם בחלק א'
- (ג) אסיק אדעתיהו דיכול להיות דבחגיגה מדובר בלא אוקינוס
- (ד) דבצירוף אוקינוס אכן ארכו של עולם יותר מגבהו ויותר מ500 שנה
- (ה) וא"כ מובן דאע"פ דכל הישוב תחת כוכב אחד עומד
- (ו) צריכין לכוכבים אין מספר דהרי עולם כולל אוקינוס ארכו יותר מ500 שנה
- (3) ועדיפי להו למיסמך אמסכת תמיד
- (א) דמדברי זקני נגב (אדם מביט בשמש וכו') מוכח דבצירוף אוקינוס פליגי בחכמים
- (4) והלכך מקשין בטיב בחלק ב'
- (א) דהרי קבענו ד500 שנה כולל אוקינוס
- (ב) והלכך עדיין תיקשי לך מהאי דכל הישוב תחת כוכב אחד יושב
- (ג) דהרי אין מספר לכוכבים ומוכרח דמהלכו כמה אלפים שנה
- (ii) ובחלק ג' מביאין ראי' לדבריהן ד500 שנה היינו בצירוף אוקינוס
- (1) דאי אמרת דמהלכו 500 שנה אף בלא אוקינוס
- (א) תיקשי לך
- (i) דחשבון 500 שנה פליג אחשבון כוש
- (ii) דהרי כוש פחות מאחד בששים הוא ממהלך 500 שנה
- (2) ומוכרח דמהלכו 500 שנה כולל אוקינוס
- (א) ולא הוי כוש אחד מששים אלא לגבי עולם בלי אוקינוס
- (iii) ומובן נמי
- (1) דלא קשה להו
- (א) דמאחר דכוש אחד מששים בעולם וכל הישוב תחת כוכב אחד יושב
- (ב) אמאי איתנהו ליותר מששים כוכבים
- (2) והיינו מטעם
- (א) ד לגבי עולם כולל אוקינוס כוש פחות מאחד בששים הוא
- (ב) והלכך איתנהו יותר מששים כוכבים

דף צד:

תד"ה ואין דרך

- (1) איש איש כי יהי' טמא לנפש או בדרך רחוקה... ועשה פסח [שני] לד'
- (2) גמרא
 - (א) ר' אליעזר
 - (i) דרך רחוקה דפטור מכרת משמעו מאיסקופת עזרה ולחון
 - (ב) הקדמה (כמבואר במהרש"א)
 - (i) חלק א'
 - (1) ערל אינו מביא קרבן פסח
 - (2) ר' אליעזר ס"ל דערל שלא מל בע"פ בהכרת
 - (א) שהי' לו למול כדי שיוכל להקריב פסחו
 - (ii) חלק ב'
 - (1) עיין בעמוד 4 בו קבענו
 - (א) דלמ"ד אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ וטמא מת בשביעי שלו
 - (ב) אותו טמא בהכרת אם לא עשה טבילה והזאה כדי שיוכל להביא פסח ראשון
 - (ג) קשיא
 - (i) מי שעומד חוץ מאיסקופת עזרה נמי ליחייב כרת על שלא נכנס לעזרה
 - (ד) תירוץ דאביי (כמבואר במהרש"א)
 - (i) האי דערל וטמא לא מביאין פסח ראשון
 - (1) לאו מטעם דערלות וטומאה פוטרן
 - (א) אלא משום דבמצבם עכשיו לא חזיא למיכל לאורתא
 - (2) ומשום דע"י טבילה והזאה יכולין לתקן עצמן למיכל לאורתא
 - (א) איתנהו בהכרת אם לא תיקנו עצמם כדבעי
 - (ii) משא"כ דרך רחוקה דפטור היא
 - (1) דפוטרת מי שהוא בדרך רחוקה
 - (2) מלהביא קרבן ומליכנס לעזרה כדי שיחייב בקרבן
 - (iii) קשיא
 - (1) אבל האי ערל וטמא הרי עומדים חוץ מאיסקופת עזרה
 - (2) ואמאי לא חל עליהם אותו פטור דבדרך רחוקה
 - (iv) תירוץ
 - (1) אותו פטור אינו חל אלא על מי דחזי למייתי קרבן אי לאו הרחקה דילי'
 - (3) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) קשיא

(i) יוצא מזה

(1) דערל או טמא שרץ דעומדים חוץ לעזרה בע"פ

(א) בכרת הן על שלא תיקנו עצמם לפסח במילה והזאה וטבילה

(2) ואעפ"כ לאחר דמתקנין עצמן ונשארים חוץ לעזרה

(א) אינן מביאין פסח ראשון דעכשיו חל עליהן פטור דבדרך רחוקה

תד"ה מה להלן

(1) רש"י

(א) מעשר שני טהור נפדה חוץ ירושלים אפילו פסיעה אחת

(ב) דכתיב לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לענין פדיית מעשר שני **טהור** "שאתו" נדרש כמשמעו

(1) דמאחר דעומד חוץ לירושלים מותר לפדותו ואין צריך ל**נשא** לירושלים

(ii) ולא איצטריך האי דרשה דאין שאת אלא אכילה

(1) אלא ללמד למעשר שני **טמא** שיכול לפדותו אף בירושלים

(2) מאחר דאין יכול ל**אוכלו** בטומאה

דף צה.

תד"ה לא תוציא

(1) גמרא

(א) כתיב גבי פסח שני

(i) בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אותו

(1) על מצות ומרורים יאכלוהו

(ii) לא ישאירו ממנו עד בקר ועצם לא ישברו בו

(1) ככל חקת הפסח [ראשון] יעשו אותו

(ב) חלקין הללו חשיבי פרטי

(i) על מצות ומרורים יאכלוהו

(ii) לא ישאירו ממנו עד בקר

(iii) ועצם לא ישברו בו

(ג) ככל חקת הפסח יעשו אותו חשיב כללא

(ד) כל פרט

(i) מיעוט הוא

(1) ללמד דדין מסויים בפסח ראשון דדומה לפרט

(2) לית' בפסח שני

(3) ואותו מיעוט מיקרי "פרטי" דהאי פרטא

(ii) ריבוי הוא

(1) מצד השפעת כלל דכל חקת הפסח

(2) ללמד דדין אחר דפסח ראשון דדומה לפרט

(א) אית' בפסח שני

(3) ואותו רבוי מיקרי "כללי" דהאי פרטא

(ה) וכך נוסחא דגמרא דידן

(i) קשיא

(1) "בכללי" דלא ישאירו ממנו עד בקר {נותר} מאי קא מרבה לי"

(ii) תירוץ

(1) "לא תוציא ממנו {לאוכלו בבית אחר}

(א) דדמי לי {לנותר}

(i) דהאי {פרטי' דלא ישאירו} מיפסל בנותר

(ii) והאי {פסח שהוציא לבית אחר} מיפסל ביוצא"

(iii) קשיא

(1) בפרטי' מאי קא ממעט לי'

(iv) תירוץ

(1) לא יראה ולא ימצא דדמי לי' {לנותר}

(א) דהאי {נותר} אינו לוקה דהוה לי' לאו שניתק לעשה

(ב) והאי {לא יראה ולא ימצא} אינו לוקה דהוה לי' לאו שניתק לעשה

(2) רש"י

(א) "לא תוציא. לאו הניתק לעשה הוא"

(3) תוספות

(א) "כאן משמע כמו שפירוש ר"י בכל שעה דלא יראה הוי ניתק לעשה"

(4) מהרש"א

(א) חלק א'

(i) מלשון רש"י דהוצרך לפרש דניתק לעשה

(ii) וכן מלשון תוספות דכתבו "כאן משמע" דלא יראה הוי ניתק לעשה

(iii) מוכח דבגמרא דידן לא הוזכר "ניתק לעשה"

(iv) ודגרסא הנכונה להלן:

(1) קשיא

(א) בכללי' דלא ישאירו ממנו עד בקר מאי קא מרבה לי'

(2) תירוץ

(א) לא תוציא ממנו

(3) קשיא

(א) בפרטי' מאי קא ממעט לי'

(4) תירוץ

(א) לא יראה ולא ימצא

(ב) חלק ב'

(i) קשיא

(1) מאי מוסיף תוספות אפירוש רש"י

(ii) תירוץ

(1) רש"י לא אתא אלא לפרש דנותר דמי לכללי' דמרבה דלא תוציא ממנו

(א) דנותר ולא תוציא תרוייהו לאוי שניתקו לעשה הן

(2) ומוסיפין תוספות

(א) דנותר נמי דמי לפרטי' דממעט לא יראה

(ב) דנותר ולא יראה תרוייהו נמי לאוי שניתקו לעשה הן

דף צה:

תד"ה פסח שני

(1) גמרא דף צה.

(א) אלו הן סוגי דיני פסח ראשון דחלין אפסח שני

(i) מצות שבגופו של קרבן כגון אל תאכלו ממנו נא ולא תוציא

(ii) מצות שעל גופו כגון על מצות ומרורים יאכלוהו

(2) גמרא דידן

(א) לחד תנא פסח שני טעון לינה בירושלים כפסח ראשון

(ב) לאידך תנא פסח שני לא טעון לינה מחמת מיעוט מ"ופנית בבקר" וכו'

(3) תד"ה טעון לינה

(א) קשיא

(i) ומי גרע פסח שני ממביא קרבנו בימות החול דטעון לינה

(ב) תירוץ

(i) הקדמה

(1) גמרא צג.

(א) גר שנתגייר בין פסח ראשון לשני

(ב) לר' נתן אינו מביא פסח שני

(ג) משום דפסח שני תשלומין דראשון

(ד) ומאן דלא איחזי בראשון לא מיחייב אשני

(ii) עכשיו

(1) אותו מיעוט מ"ופנית בבקר" מלמדנו דאכן גרע ממביא קרבנו בימות החול

(2) כיון דתשלומין דראשון הוא ולית לי' חיוב מצד עצמו

(4) תד"ה שני אין טעון לינה

(א) קשיא

(i) לאידך תנא אמאי איצטריך ללימוד מיוחד דלא טעון לינה

(ii) תיפוק לי' דאינו בגופו או על גופו

(5) מהרש"א

(א) קשיא א'

(i) במקום להקשות לתנא דלא טעון לינה דלא צריכנא ללימוד מיוחד דידי'

(ii) ביותר הוה לי' להקשות מהיכא תיתי לתנא דס"ל דטעון לינה

(ב) קשיא ב'

(i) בפשיטות הוה לי' לתרוצי דאיצטריך ללימוד דידי'

(ii) כדי שלא להצריכו לינה מטעם דלא גרע ממביא קרבנו בימות החול

תד"ה טעון לינה

(1) רש"י

(א) לפסח ראשון טעון לינה לכ"ע

(i) כלומר

(1) דלילה ראשון ילין בירושלים

(2) מיכן ואילך רשאי לדור חוץ לחומה בתוך התחום

(2) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) פליג ארש"י

(ב) לינה משמעה "יום א' וילך יום שני"

(ג) דהיינו

(i) דטעון לינה ליל ט"ו

(ii) ועוד טעון לינה למוצאי י"ט ראשון בליל ט"ז

(iii) וילך בחה"מ ביום ט"ז

דף צו.

רש"י ד"ה מה להלן וד"ה שיהו

(1) גמרא

(א) קראי

(i) דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו {מקחו מבעשור}

(ii) והי' {ביקור ד' ימים} לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה

(iii) את קרבני לחמי ... תשמרו להקריב לי במועדו {גבי תמיד}

(iv) ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה

(ב) "הזה" דבעשור לחדש הזה אתיא למיעוטא

(i) דפסח מצרים מקחו מבעשור ולא פסח ראשון לדורות ולא פסח שני

(ג) הוה אמינא

(i) למשמרת עד ארבעה עשר לחדש הזה

(1) אתיא לביקור לפסח מצרים

(ii) תמיד טעון ביקור ד' ימים בגז"ש מפסח מצרים

(iii) פסח דורות טעון ביקור

(1) מצד קל וחומר מתמיד

(ד) קשיא

(i) נימא ד"הזה" מלמשמרת... לחדש הזה

(ii) למיעוטא אתא דבין תמיד בין פסח דורות לא טעונין ביקור

(ה) מסקנא ותירוץ

(i) "תשמרו" ריבוי לתמיד לביקור

(ii) לפסח דורות מרבין ביקור מ"ועבדת" דמשמעו "שיהו כל עבודות חדש זה כזה"

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(i) בהוה אמינא

(1) נקטינן דמאחר דתמיד איתנהו בביקור

(2) כ"ש דפסח דורות טעון ביקור

(ii) ואמאי במסקנא איצטריך ריבויי לתרוייהו

(ב) תירוץ

(i) במסקנא שאני דאיתנהו למיעוטא ד"הזה"

(ii) ואי לאו רבוי מיוחד לפסח דורות

(iii) אמרינן דאותו מיעוט ד"הזה" מפרך ק"ו מתמיד לפסח דורות

- 3) ניהדר לתירוץ דכבר הבאנו לעיל
- (א) תירוץ
- (i) שאני תמיד דכתיב תשמרו
- (ii) ושאני נמי פסח דורות דכתיב ועבדת שיהו כל עבודות חדש זה כזה
- 4) רש"י
- (א) כלומר שכל פסחי דורות הקשו זה לזה
- 5) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) מאי הועלת בהיקוש זה
- (ii) הרי כל פסחי דורות אימעוטי מביקור
- (ב) תירוץ
- (i) פסחי דורות דנקט רש"י ר"ל בכללו גם פסח מצרים
- 6) ניהדר לגמרא
- (א) השתא דאית לך רבוי לתמיד ולפסח דורת דטעונין ביקור ד' ימים
- (ב) מוקמינן לי' להאי מיעוט ד"הזה" אפסח שני דלא טעון ביקור
- (ג) קשיא
- (i) ונדרוש האי ל"זה" של ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה
- (ii) למילף דפסח מצרים נאכל בלילה ואין פסח דורות נאכל בלילה
- (ד) תירוץ
- (i) אמר קרא ועבדת את העבודה שיהו כל עבודתן שוות
- 7) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) קבענו
- (1) דמ"ועבדת" קא גמר ביקור לפסח ראשון לדורות
- (א) ומ"הזה" ד"למשמרת ... לחדש הזה" קא גמר מיעוטא לביקור לפסח שני
- (2) ודמ"ועבדת" נמי ילפינן אכילתו בלילה בין לפסח ראשון בין לפסח שני
- (א) ואותו "הזה" דמ"ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה" אוקמת' למילתא אחריתי
- (ii) קשיא
- (1) מאי שנא "הזה" דמ"ועבדת" דלא אוקמת' למיעוטא לאכילתו בלילה לפסח שני
- (iii) תירוץ
- (1) בפסח שני כתיב לא ישאירו ממנו עד בקר
- (2) הרי מוכרח דאכילתו בלילה וא"א למעטינהו מ"עבודה הזה"
- 8) ניהדר לגמרא

(א) קשיא

(i) בפסח שני כתיב ועצם לא ישברו בו

(ii) ולידרש "בו" למיעוטא דבו [בשני] אינו שובר אבל שובר בפסח ראשון לדורות

(9) תד"ה אבל אתה שובר בפסח דורות

(א) קשיא

(i) הרי ק"ו הוא

(1) אם שבירת עצם אסור בפסח שני לדורות

(2) כ"ש דאסור בפסח ראשון לדורות

(10) מהרש"א

(א) קשיא

(i) השתא דאמרת דבפסח שני כבר ילפינן דעבודתו בלילה מ"לא ישאירו"

(ii) אמאי איצטריך לן רבויא דועבדת למילף דפסח דורות נאכל בלילה

(iii) סמוך אהאי ק"ו מפסח שני גם לגבי עבודת לילה

תד"ה אבל אתה

- (1) גמרא לעיל בדף צה.
- (ג) כתיב גבי פסח שני
 - (i) בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אותו
 - (1) על מצות ומרורים יאכלוהו
 - (ii) לא ישאירו ממנו עד בקר ועצם לא ישברו בו
 - (1) ככל חקת הפסח [ראשון] יעשו אותו
 - (ב) חלקין הללו חשיבי פרטי
 - (i) על מצות ומרורים יאכלוהו
 - (ii) לא ישאירו ממנו עד בקר
 - (iii) ועצם לא ישברו בו
 - (ג) ככל חקת הפסח יעשו אותו חשיב כללא
 - (ד) רבנן
 - (i) יכול דהוי לי' פרט וכלל ואיתרבי כל מילי דפסח ראשון לפסח שני
 - (ii) תלמוד לומר ועצם לא ישברו בו דלא איצטריך
 - (1) דהרי אמרת ככל חוקת הפסח {ראשון} יעשו אותו {לפסח שני}
 - (2) ופסח ראשון כבר נודע לן דאסור בשבירת עצם
 - (iii) ולא אתא "ועצם לא ישברו בו" אלא להשמיענו
 - (1) דמכח כללא ד"כל חוקת הפסח"
 - (א) במצות שבגופו דפסח ראשון ושעל גופו דפסח ראשון
 - (i) יליף מהני פרטי רבויא בדדמי להו
 - (ii) דאיתנהו נמי בפסח שני
 - (ב) ובמצות שאינן בגופו דפסח ראשון או על גופו דפסח ראשון
 - (i) יליף מנהון נמי מיעוטא בדדמי להו
 - (ii) דאינן בפסח שני
 - (ה) איסי בן יהודה
 - (i) אינו צריך לא ישברו לכך דמ"אותו" לחוד קא גמר
 - (1) דלא מרבין לפסח שני אלא מצות שבגופו או שעל גופו
 - (ii) ומיבעי לעצם לא ישברו בו למילף
 - (1) דשבירת עצם אסור אף בעצם שיש בו מוח
 - (א) הגם דמצד אותו איסור
 - (i) לא יוכל לאכול מוח דידי' ולקיים בזה עשה דאכילת פסח

(2) גמרא דידן

(א) קשיא

(i) בפסח שני כתיב ועצם לא ישברו בו

(ii) ולימא "בו" אינו שובר אבל אתה שובר בפסח דורות

(ב) תירוץ

(i) אמר קרא ועבדת

(3) תד"ה אבל אתה שובר בפסח דורות

(א) קשיא

(i) הרי ק"ו הוא

(1) אם שבירת עצם אסור בפסח שני לדורות

(2) כ"ש דאסור בפסח ראשון לדורות

(ii) ואמאי צריכית ל"ועבדת" לשבירת עצם בפסח ראשון לדורות

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אי ילפית איסור שבירת עצם לפסח שני מועצם לא ישברו בו

(ii) הרי

(1) לא יישאר לך ועצם לא ישברו בו למילף מיני'

(א) לרבנן כדאמרן לשיטתייהו

(ב) ולא יסי בן יהודה כדאמרן לשיטתו

(iii) ומוכרח

(1) דכבר נודע לן איסור שבירת עצם לפסח דורות מ"ועבדת"

(2) וילפינן מיני' לפסח שני מצד רבויא ד"ככל חקת הפסח יעשו אותו"

(3) והלכך מופנה "ועצם לא ישברו בו" כדאמרן

דף צו:

רש"י ורוב תוספות לסוגיית פסח אבוד מדף צו: לדף צז: כמבואר במהרש"א

בסיוע אליעזר מנחם פאלגער

(1) דיני פסח אבודין

(א) פסח שאבוד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון קודם שחיטת השני

(i) אם לא קבוע הראשון בשם פסח

(1) נעשה מותר פסח וקרב שלמים

(ii) אבל אם קבוע בשם פסח

(1) זה שלבסוף לא הקריבו דחהו בידים

(2) ואינו מותר פסח אלא פסח דחוי

(3) ולא קרב שלמים אלא רועה עד שיסתאב

(ב) פסח שאבוד קבעתי' שם פסח כשנמצא ועומד לפנינו בשעת קביעת פסח

(ג) שעת קביעת פסח

(i) לרבה כששוחטין אחר במקומו

(ii) לר' זירא בחצות

(ד) כשנדחה אותו פסח אבוד

(i) כלומר שנמצא לפני קביעת פסח

(ii) נדחה אף תמורתו

(2) דיני חטאות מתות

(א) חטאות המתות הנן

(i) וולד חטאת

(ii) תמורת חטאת

(iii) חטאת שמתו בעלי'

(iv) אבדה ונתכפרו בעלי' באחרת ואח"כ נמצאת (חטאת אבודה)

(v) שעברה שנתה

(3) דיני חטאת אבודה

(א) חטאת שאבדה ונתכפרו בעלי' באחרת

(i) לרבנן

(1) אם נמצאת קודם שחיטת חברתה

(א) רועה

(2) אם נמצאת לאחר שחיטת חברתה

(א) מתה

(ii) לרבי

(1) בכל ענין מתה

(2) חוץ מציור דר' אושעיא

(א) כלומר הפריש שתי חטאות לאחריות

(ב) מתכפר באחת מהן

(ג) ושני' תרעה

(iii) לר' שמעון

(1) חמש חטאות מתות בכל ענין

(4) מחלוקת שמואל ור' יוחנן

(א) כללי' דשמואל

(i) "כל שבחטאת מתה בפסח קרב שלמים

(ii) כל שבחטאת רועה בפסח נמי רועה"

(iii) רש"י

(1) לאו טעמא קא יהיב בי' דמשום דהכא מתה הכא קרב

(2) אלא סימנא בעלמא הוא

(ב) כללי' דר' יוחנן

(i) "אין הפסח קרב שלמים אלא שנמצא לאחר שחיטה

(ii) אבל קודם שחיטה לא"

(iii) והיינו טעמא דר' יוחנן בשיטת רבה אזיל

(1) דשחיטה קובעת בשם פסח כשנמצא קדם שחיטה

(2) ודחצות אינה קובעת

(ג) נבאר למטה

(i) דנקטינן דשמואל פליג אר' יוחנן

(ii) דשמואל בשיטת ר' זירא אזיל

(iii) דחצות קובעת בשם פסח כשנמצא קודם חצות

(5) ביאור שיטת שמואל ללישנא קמא

(א) מוכרח דמשתעי דוקא בחטאת אבודה וכפרו בעלי' ("באבודין")

(i) דהרי ולד חטאת ליכא לדמותה לפסח דזכר הוא ואין לו ולד

(ii) ולא משתעי בחטאת שמתו בעלי'

(1) דלא משכחת רועה בחטאת שמתו בעלי'

(2) ומכללי' דשמואל משמע

(א) דחטאת דאיירי בי' פעמים מתה ופעמים רועה

(iii) וכן בתמורת חטאת לא משתכחת בי' רועה

(iv) ובעברה שנתו לא קאי דהרי איתא בברייתא

(1) נגד כללי' דשמואל

(2) דבחטאת שעברה שנתה רועה ואלו בפסח קרב שלמים

(3) {עיינן רש"י "התם מותיב לה ממתניתין דקתני מתה וכו'"}
(ב) קשיא

(i) הרי לא מצי סבר שמואל לא כרבי ולא כרבנן בחטאת אבודה

(1) לא מצי ס"ל כרבנן

(א) דהרי לדידהו חטאת רועה באבודין

(i) אף כשנמצאת לאחר חצות קודם שחיתת חברתה

(ii) ואפ"ה

1. דלא ככללי' דשמואל

2. בפסח לא קבעתי' חצות וקרב שלמים

(iii) דנקטינן דשמואל ס"ל כר' זירא דחצות קובעת

(2) ולא מצי ס"ל כרבי

(א) דלרבי מתה אף כשנמצאת קודם חצות

(ב) ואפ"ה

(i) דלא ככללי' דשמואל

(ii) בפסח כשנמצא קודם חצות נדחה ורועה כר' זירא

(ii) רש"י

(1) ואה"נ דמצי לשנויי דשמואל בשיטת רבה אזיל

(iii) מהרש"א

(1) קשיא

(א) בעמוד ב' בלישנא אחרינא רצו בגמרא לתרץ לשמואל ככה דבשיטת רבה אזיל

(ב) ומקשי דמדפליג עלי' ר' יוחנן דס"ל כרבה מוכרח דשמואל ס"ל כר' זירא

(ג) ואמאי לא תירץ רש"י כן ללישנא קמא

(ג) תירוצ

(i) לעולם אימא לך דס"ל כרבי

(ii) ושמואל בכללי' לא משתעי בפסח דאבוד קודם חצות

(iii) משום דלרבי אבודה לפני זמן הקרבה שלה לאו שמה אבודה

(iv) והא ראי' דלרבי חטאת אבודת לילה רועה ואינה מתה

(v) ונקטינן לדידי' דבפסח נמי אבוד קודם זמן הקרבתו בחצות לאו שמי' אבוד

(vi) הלכך

(1) אף על פי

- (א) שחטאת שנמצאת ביום קודם חצות מתה לרבי
(ב) ופסח שנמצא קודם חצות נדחה ואינו קרב שלמים

(2) כללי' דשמואל במקומו עומד

- (א) דלא דאין בכללי' בפסח שנאבד קודם חצות

ד) קשיא

(i) אפ"ה לא מצית לאוקמי' כרבי

(ii) דבכללי' קאמר שמואל דכל שבחטאת רועה בפסח רועה

(iii) ואליבא דרבי ליכא רעי' בחטאת אבודה

ה) תירוץ

(i) לרבי רועה בדר' אושעיא בהפריש ב' חטאות לאחריות כדאמרן

(6) רש"י

א) קשיא

(i) הא דר' אושעיא לאו אבודה היא

ב) תירוץ

(i) אין הכי נמי וקא מוטיב לי' קושיא אחריתי

(7) תוספות

א) ר"י פליג ארש"י ואזיל בחד מן ב' שיטות דלהלן

ב) שיטה א'

(i) ר' אושעיא אכן מיירי כשאבדה השני'

(1) ואפ"ה תרעה אחר כך ולא מתה

(ii) ושאני מחטאת שהקדישה לבדה לכפרה ואח"כ אבוד

(1) דתחלת הפרשתה להקרבה וכשאבדה נדחתה

(2) ובדין היא שתמות

(iii) משא"כ בהפריש ב' לאחריות דתחלת הפרשתן לדיחוי היתה

(1) ולא גרע מחמת שנאבדה אח"כ

ג) שיטה ב'

(i) ר' אושעיא לא מיירי כשאבדה

(ii) מיהא

(1) הואיל משעה שמפרישה לא חזיא להקרבה

(2) חשיבא כנאבדה אפילו כשלא נאבדה

(8) מהרש"א

א) לשיטה ב' נמי צריכין לאותו הסבר דהובא לשיטה א'

ב) דהשתא דאמרת דדיני' כאבוד

- ג) צריכת לנמק אף לשיטה זו כמו לשיטה א'
- ד) מאי שנא דיני' מחטאת שהפרישה לבדה לכפרה ואח"כ נעשה אבודה
- 9) רש"י (כמבואר במהרש"א)
- א) לר' שמעון כשהופרש ב' חטאות באחריות השני' תרעה אף בלא אבודה
- ב) השווה שיטת רש"י שהבאנו לעיל דלרבי רועה אף בלא אבודה
- 10) תוספות ד"ה אלא שמואל (כמבואר במהרש"א)
- א) קשיא לרש"י
- i) הבאנו לעיל בעוד דקס"ד דשמואל בשיטת רבי אזיל
- ii) דהקשו בגמרא
- (1) הרי לא מצי סבר שמואל כרבי
- א) דלרבי מתה אף כשנמצאת קודם חצות
- ב) בעוד דבפסח
- i) נגד כללי' דשמואל
- ii) כשנמצא קודם חצות נדחה ורועה כר' זירא
- iii) ותירצו
- (1) דאף רבי לא ס"ל דמתה אלא באבודת יום
- א) דאבודת לילה לאו שמה אבודה
- (2) ושמואל בכללי' לא משתעי בפסח דאבוד קודם חצות
- א) דלרבי
- i) אבוד קודם זמן הקרבת פסח בחצות לאו אבוד מיקרי
- ii) כמו דלחטאת באבודה בלילה לאו אבודה היא ורועה
- iv) ותיקשי לרש"י
- (1) דלר' שמעון לא תעלה תירוצי זו יפה
- א) דהרי לדידי' מתה אף בלי אבודה כמו בנידון דהפריש ב' חטאות
- ב) ולדידי' אף חטאת אבודת לילה מתה
- ב) תירוצ' ר"י
- i) מוכרח דלא כרש"י
- (1) דלר' שמעון בנתכפרה באחרת לא מתה אלא באבודה
- ג) תירוצ' רשב"ם
- i) לר' שמעון מתה אף בלא אבודה
- ii) ועל קושייתו של ר"י דקודם חצות דבחטאת מתה ובפסח קודם חצות רועה
- (1) תריץ דסגי לי' לכללי' דשמואל
- א) דאיתא מיהת צד אחד בו פסח קרב שלמים כשבחטאת מתה

(ב) כלומר כשנמצא לאחר חצות

(11) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לפי זה כשהקשו לעיל

(1) "והא כל חטאת אבודה לרבי מתה

(2) ואלו בפסח היכא דאבד קודם חצות ונמצא קודם חצות רועה"

(ii) אמאי הוצרכו לתרץ דקודם חצות לאו אבוד הוא

(1) לימא בפשיטות דסגי לי' לשמואל

(א) דאיתא מיהת צד אחד בו פסח קרב שלמים כשבחטאת מתה

(ב) כלומר כשנמצא לאחר חצות

(12) ניהדר לגמרא

(א) קשיא

(i) בכללי' קאמר שמואל דכל שבחטאת רועה וכו'

(ii) ואליבא דר' שמעון אמרת דאין לך ציור בו חטאת רועה

(ב) תירוצ

(i) שמואל נמי חדא קאמר כל שבחטאת מתה

(ii) ותו לא אמר "כל שבחטאת רועה"

(13) רש"י

(א) קשיא

(i) א"כ נוקמי' לשמואל כרבי

(ii) ונימא דלא אמר שמואל אלא כל שבחטאת מתה בפסח קרב שלמים

(iii) ולא קמשתעי כלל בחטאת רועה דיכול להיות דאז בפסח נמי קרב שלמים

(ב) תירוצ

(i) לר' שמעון ניחא דקושטא היא

(1) דכל שבחטאת מתה כלומר בכל ענין

(2) בפסח קרב שלמים

(ii) לרבי קשה

(1) דאף אי לא אמר שמואל אלא כל שבחטאת מתה

(2) ולא אמר וכל שבחטאת רועה בפסח רועה

(3) אפ"ה מוכן מדבריו בתורת מכלל

(א) דאי לא מתה בחטאת לא קרב שלמים

(ב) והלא בדרי' אושעיא לא מתה ואפ"ה בפסח קרב שלמים

(14) תוספות

(א) קשיא (כמבואר במהרש"א)

- (i) תינח דשמואל ס"ל כר' שמעון גבי חטאת
- (ii) אבל תיקשי לך דר' שמעון לא ס"ל כר' שמעון בפסח
 - (1) דהרי ר' שמעון ס"ל בעלי חיים אינן נדחין אף בידיים
 - (2) והלכך היאך דמת בעלים לאחר חצות קרב שלמים
 - (3) ומובן דכמו כן בנאבדה ונמצאת קודם חצות דקרב שלמים
- (iii) הרי דפליג אשמואל
- (iv) תירוץ
 - (1) צודק

(א) מוכרח דבנקודת בעלי חיים נדחין פליג שמואל אר' שמעון

(15) רש"י (כמבואר במהרש"א)

(א) קשיא

- (i) אמרת לעיל דמוכרח דכללי' דשמואל לא קאי אמתו בעלי'
 - (1) דלא משתכחת בי' רועה
- (ii) אבל השתא דאמרת דבחטאת באבדה וכפרו בעלי' בכל ענין מתה
 - (1) ולא משתכחית בי' רועה
 - (2) ואפ"ה אתיא בכללי' דשמואל
- (iii) מהיכי תיתי דלא קאי כללי' אמתו בעליו ג"כ

(ב) תירוץ

- (i) משום דבחטאת שמתו בעלי' לא עולה כללי' דשמואל יפה לגבי פסח
- (ii) דהרי חטאות דמתו בעלי' כלן מתות
 - (1) משא"כ בפסח דכשמת אחר חצות רועה
 - (2) דקבעתה חצות כשבעלה עודנו חי

תד"ה קודם שחיטת הפסח ירעה

(1) הקדמה

(א) פסח שאבוד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון קודם שחיטת השני

(i) אם לא קבוע הראשון בשם פסח

(1) נעשה מותר פסח וקרב שלמים

(ii) אם קבוע בשם פסח

(1) זה שלא הקריבו דחהו בידים

(2) ואינו מותר פסח אלא פסח דחוי

(3) ולא קרב שלמים אלא רועה עד שיסתאב

(ב) כשנדחה אותו ראשון

(i) כלומר שנמצא לפני קביעת פסח

(ii) נדחה אף תמורתו

(2) רש"י

(א) קשיא

(i) מאי רבותי' דדין תמורה בזה

(ב) תירוצ

(i) קס"ד

(1) דתמורה לא מצי להקריבה לפסח אלא לשלמים

(2) והלכך אין לקובעה בשם פסח

(ii) קמ"ל

(1) דבקושטא מצי להקריבה לפסח

(2) והלכך אפשר לקובעה בשם פסח

(3) תוספות

(א) פליגי ארש"י וסבירא להו דאין להקריב תמורת פסח לפסח

(ב) והכי תפרש רבותי' דמשנה

(i) קס"ד

(1) מפני שתמורה אינה קריבה לפסח

(2) הרי דתמורה לא חזיא אלא לשלמים מעיקרא

(3) והלכך אין לקובעה בשם פסח

(ii) קמ"ל

(1) דהגם דאין להקריבה לפסח

(2) אפ"ה לא חשיבי שלמים מעיקרא

(3) ויכול לקובעה בשם פסח

(4) מהרש"א חלק א'

(א) הקדמה

(i) במשנה מדובר בג' בהמות

(1) אותו דאבוד ונמצא

(2) אותו שהופרש במקום האבוד

(3) תמורת אותו שאבוד

(ii) בתוספתא איתא

(1) ר' יוסי ורבנן פליגי איזה מ"הן" עדיפי לשחוט ואיזה מהן לרעי'

(iii) מסתבר

(1) דב"הן" נכללין לכל הפחות אותו שאבוד ואותו שהופרש במקומו

(2) דכל חד מנהון קרב פסח ופליגי איזהו עדיף

(ב) ומסתבר עוד

(i) דלרש"י מצי נמי להקריב תמורה לפסח ופליגי נמי בהאי

(ii) ודלתוספות ס"ל כ"ע דאסור להקריב תמורה לפסח ולא פליגי בהאי

(5) מהרש"א חלק ב'

(א) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(i) רב ס"ל בפסח במתו בעליו דבעל חיים אינן נדחין ומקריבו לשלמים

(ii) ומסתבר דס"ל כן כשנטמאו בעליו או משכו כולם את ידיהן ולא נשאר אף אחד מחבורה

(iii) ואפ"ה בגמרא דידן יכול להיות דמודה רב דנדחה מחיים כשקבוע בשם פסח ושוחט אחר במקומו

(1) משום דדוחה אותו בידיים ובכוונה

דף צז.

תד"ה וכללא הוא

(1) משנה וגמרא

(א) פסח שאבוד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון קודם שחיטת השני

(i) אם לא קבוע הראשון בשם פסח

(1) נעשה מותר פסח וקרב שלמים

(ii) אם קבוע בשם פסח

(1) זה שלא הקריבו דחהו בידים

(2) ואינו מותר פסח אלא פסח דחוי

(3) ולא קרב שלמים אלא רועה עד שיסתאב

(ב) פסח שאבוד קבעתי' שם פסח כשנמצא ועומד לפנינו בשעת קביעת פסח

(ג) כשנדחה אותו אבוד

(i) כלומר שנמצא לפני קביעת פסח

(ii) נדחה אף תמורתו

(ד) תמורת חטאת מתה

(ה) חטאת שעברה שנתה רועה

(ו) כללא דשמואל

(i) "כל שבחטאת מתה בפסח קרב שלמים

(ii) "כל שבחטאת רועה בפסח נמי רועה"

(ז) קשיא

(i) הרי דבחטאת שעברה שנתה רועה

(ii) ואפ"ה בפסח קרב שלמים

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) אמאי לא הקשו ג"כ להיפוך בתמורת חטאת

(1) הרי תמורת חטאת מתה

(2) ואפ"ה קבענו במשנה דתמורת פסח רועה

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי במשנה שאני

(1) דמיירי כשאבד אותו פסח דהפריש ראשון

(א) ונמצא וקבעתו שם פסח ונדחה

(ב) ורק אז המיר אותו

(ג) והלכך נדחה נמי תמורה דידי' דמכח קדושה דחוי' קאתי

(2) ובסתם תמורת פסח שפיר קרב שלמים ככללי' דשמואל

תד"ה ורועה

1 משנה וגמרא

(א) פסח שאבוד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון קודם שחיטת השני

(i) אם לא קבוע הראשון בשם פסח

(1) נעשה מותר פסח וקרב שלמים

(ii) אם קבוע בשם פסח

(1) זה שלא הקריבו דחהו בידים

(2) ואינו מותר פסח אלא פסח דחוי

(3) ולא קרב שלמים אלא רועה עד שיסתאב

(ב) דיני חטאת שאבדה ונתכפרו בעלי' באחרת

(i) לרבנן

(1) אם נמצאת קודם שחיטת חברתה

(א) רועה עד שתסתאב

(ב) ויביא בדמיו **חטאת אחרת**

(2) אם נמצאת לאחר שחיטת חברתה

(א) מתה

(ג) לריש לקיש

(i) חטאת שעברה שנתה רועה

(ii) רש"י

(1) רועה עד שתסתאב ותימכר ויפלו דמיה נדבה לקיץ המזבח

(ד) גמרא במסכת מעילה

(i) קשיא לריש לקיש

(1) הרי איתא במשנה דחטאת שעברה שנתה מתה

2 תוספות

(א) קשיא לרש"י

(i) הקדמה

(1) חטאת שרועה דחוי' קלישא גבי חטאת מתה

(2) קבענו

(א) דחטאת שעברה שנתה רועה בכל ענין

(ב) חטאת אבודה לרבנן יש מיתה צד מיתה כשנמצאת קודם שכיפרו בעלי'

(3) הרי

(א) דדיחוי דחטאת רועה קלישא גבי דיחוי דחטאת אבודה

(ב) ומדאמרת דבחטאת אבודה יביא בדמי' חטאת אחרת

(ג) מכ"ש דבעברה שנתה יביא בדמי' חטאת אחרת

(ii) ואמאי אמרת בחטאת שעברה שנתה

(1) דיפלו דמיו לנדבה ולא מצי להביא בדמי' חטאת אחרת

(3) מהרש"א

(א) חלק א'

(i) קשיא

(1) מנא להו דעברה שנתה אינה מתה בשום ענין

(2) דילמא דיני' דעברה שנתה כחטאת אבודה

(3) ולאחר שכיפרו בעלי' באחרת מתה

(ii) תירוץ

(1) לא מצית למימר הכי

(2) דא"כ אמאי מקשי לריש לקיש דאמר רועה ממשנה דכתיב בה מתה

(3) נימא דמשנה בנתכפרו בעלי' באחרת מיירי

(ב) חלק ב'

(i) קשיא

(1) קבענו דתוספות ס"ל דחטאת דרועה בכל ענין

(א) קלישה דיחוי דידה גבי חטאת דיש לה צד מיתה

(2) ובמתניתין אמרינן להיפוך לפסח

(א) דבדחוי גמור רועה וכשלא נדחה קרב שלמים

(ii) תירוץ

(1) רועה דיחוי מיחשב לגבי קריבה לשלמים דאינו נדחה כלל

(2) אבל דיחוי דרועה קלישא לגבי דיחוי דמתה

דף צז:

תד"ה המפריש

(1) משנה

(א) המפריש נקיבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד שיסתאב

(i) ויביא בדמיו שלמים

(2) תוספות (ר"ת)

(א) קודם הפסח מביא בדמיו פסח

(ב) והא דקתני דיביא בדמיו שלמים

(i) היינו בנשתייר אחר הפסח

(3) מהרש"א

(א) ודומה לכן איתא ברש"י בדף צח.

(i) בפסח שנתערב בזבחים

(1) דקונין בדמיהן פסח אם נסתאבו לפני פסח

(2) וקונין בדמיהן שלמים אם נסתאבו אחר פסח

תד"ה ויביא בדמיו שלמים

(1) משנה

(א) המפריש נקיבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד שיסתאב

(i) ויביא בדמיו שלמים

(2) רש"י

(א) דקבעתי הפרשה

(ב) ואע"פ

(i) שמעולם לא נתקדש דהרי בן ב' שנים אינו קרב לפסח

(ii) ומעיקרו דחוי

(ג) הרי הוא כקבוע שנדחה

(ד) ומאחר דנדחה אינו קרב עוד

(ה) ורועה עד שיסתאב ומוכרו ויביא בדמיו שלמים

(i) דהרי מיהת קדושת דמים נחתי עלי'

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) תינח דנדחה והלכך הוא עצמו אינו קרב

(ii) מ"מ לא נתקדש קדושת הגוף ואמאי לא מוכרו בעצמו בלא מום ויביא בדמיו שלמים

(ב) תירוצ' (כמבואר במהרש"א)

(i) מגו דנחתא עלי' קדושת דמים נחתה עלי' קדושת הגוף

דף צח.

רש"י ד"ה שמע מינה יש דיחוי בדמים

- (1) משנה
(א) המפריש נקיבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד שיסתאב
(i) ויביא בדמיו שלמים
- (2) רש"י
(א) דקבעתיה הפרשה
(ב) ואע"פ
(i) שמעולם לא נתקדש דהרי בן שתי שנים אינו קרב לפסח
(ii) ומעיקרה דחוי'
(ג) הרי הוא כקבוע שנדחה
(ג) ומאחר דנדחה אינו קרב עוד
(ד) ורועה עד שיסתאב ומוכרו ויביא בדמיו שלמים
(ה) דהרי מיהת קדושת דמים נחתי עלי'
(3) גמרא
(א) ש"מ יש דיחוי בדמים
(4) תשובת רש"י
(א) משמעו דיש דיחוי בדמים
(i) היינו דנדחית הגם דלא איקדשה אלא לדמים
(5) פירוש מוגה ברש"י דהובא במהרש"א
(א) ש"מ יש דיחוי בדמים
(i) כלומר
(1) אפילו הדמים נדחין
(2) ואין קונין בדמיהן פסח
(6) מהרש"א
(א) חלק א'
(i) פירוש מוגה פליג אשיטת ר"ת דהבאנו בעמוד 49
(ii) דס"ל דקודם הפסח מביא בדמיו פסח
(ב) חלק ב'
(i) לפי גרסת מהרש"א
(1) איתא ברש"י הגה"ה זו לאחר תשובת רבינו
(א) "ותמיהה לי אמאי גרע ממותר הפסח שראוי לפסח

(ב) כדאמרינן בהאשה דך פט. ונטרזו ונייתי במותר"

(ii) ואותו הגה"ה שפיר מתמיה לפירוש רש"י מוגה

(ג) אבל

(i) לתשובת רבינו אינו מקשה כלום

(ii) דהרי לתשובת רבינו לא דנין באותן מעות כלל

רש"י ד"ה הפסח שנתערב בג' זבחים

(1) משנה

(א) הפסח שנתערב בזבחים כולן ירעו עד שיסתאבו וכו'

(2) רש"י

(א) שלשה טלאים א' של פסח א' של אשם א' של עולה וכו'

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי אוקמי' רש"י בג' טלאים

(ii) הרי כל דיני המשנה מבוארים גם בב' טלאים א' של פסח וא' או של אשם או של עולה

תד"ה וש"מ יש דיחוי בדמים

- 1 משנה (1)
 - א) המפריש נקיבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד שיסתאב
 - i) ויביא בדמיו שלמים
- 2 רש"י (2)
 - א) דקבעתיה הפרשה
 - ב) ואע"פ
 - i) שמעולם לא נתקדש דהרי בן שתי שנים אינו קרב לפסח
 - ii) ומעיקרה דחוי'
 - ג) הרי הוא כקבוע שנדחה
 - ד) ומאחר דנדחה אינו קרב עוד
 - ה) ורועה עד שיסתאב ומוכרו ויביא בדמי' שלמים
 - i) דהרי מיהת קדושת דמים נחתי עלי'
- 3 גמרא (3)
 - א) ש"מ דיחוי מעיקרא הוי דיחוי
 - ב) וש"מ יש דיחוי בדמים
- 4 תשובת רש"י (4)
 - א) משמעו דיש דיחוי בדמים
 - ב) היינו דבהמה נדחית הגם דלא איקדשה אלא לדמים
- 5 תוספות (5)
 - א) קשיא
 - i) הא כל דיחוי מעיקרו דיחוי דמים הוא לשיטה זו
 - ii) וא"כ כיון דאמר דיחוי מעיקרא הוי דיחוי
 - 1) כבר שמעינן דיש דיחוי בדמים
 - ב) תירוץ ר"י (כמבואר במהרש"א)
 - i) אע"ג דבדיחוי מעיקרא בנידון דידן שמעינן נמי דיחוי דמים
 - ii) מ"מ נפקא מינה בדוכתא אחריני דמצינו זה בלא זה

דף צח:

רש"י ד"ה שלהן יוצא לבית השריפה ותד"ה ופטורין

- (1) משנה (כמבואר ברש"י)
- (א) חבורה שאבד פסחה ואמרו לאחד צא ובקש את האבוד ושחוט עלינו
- (ב) הלך ומצא ושחט והם לקחו ושחטו
- (ג) אם אינו ידוע איזה מהן נשחט ראשון או ששחטו שניהן כאחד
- (i) הוא אוכל משלו
- (ii) שהרי לא נמנה על שלהן
- (iii) והם אין אוכלין עמו
- (1) שמא שלהן נשחט ראשון ונמשכו משלו
- (iv) ושלהן יוצא לבית השריפה
- (1) שמא שלו נשחט ראשון ואין נמנין על השני ופסח בלא בעלים הוא
- (v) ופטורין מלעשות פסח שני
- (1) דממה נפשך נמנו באיזה מן שנשחט מקודם
- (2) מהרש"א
- (א) אותו קרבן שלהן
- (ב) יוצא לבית השריפה גם כשידוע שנשחטו שניהם כאחד
- (i) דאם אי אפשר לצמצם
- (1) ותולין שאי אפשר שנשחטו שניהם כאחד (ע"י בכורות יז: ברש"י ד"ה אפשר לצמצם)
- (2) אז יכול להיות דשלו נשחט ראשון
- (3) ומשכו ידם משלהן ואין עליו מינוין
- (ii) ואם אפשר לצמצם
- (1) ואכן יכול להיות דנשחטו שניהן כאחד
- (2) הרי שלהן פסול מצד דאין אדם נמנה על שתי פסחין כאחד
- (3) תוספות (כמבואר במהרש"א)
- (א) הא דכתיב דפטורי מלעשות פסח שני
- (ב) לא דמיא להא דתני בהאשה דף פח: אליבא דאביי
- (i) שכח רבו לפני זריקה אם אמר לו לעבד לשחוט גדי או טלה
- (ii) והדר עבד ושחט לשניהן
- (iii) דחייבין לעשות פסח שני
- (iv) דכי איזדריק לא ידיע הי דהאי והי דהאי ואין פסח נאכל אלא למנויו
- (4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אכן צ"ע אמאי לא דמי להא דאביי

(ii) דבנידון דידן נמי כי איזדרק לא ראוי לאכילה

הדרן עלך מי שהי'

כ"ד מנחם אב תשס"ד